

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

1. Nazwa

**HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI MICHAŁKOWA
WRAZ Z TERENEM, NA KTÓRYM ZNAJDUJE SIĘ ZNACZNA ILOŚĆ
ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH**

2. Czas powstania

XIV w.

9. Materiały graficzne

3. Miejscowość

MICHAŁKOWA

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

województwo: **DOLNOŚLĄSKIE**

powiat: **WAŁBRZYSKI**

gmina: **WALIM**

6. Współrzędne geograficzne

50° 44' 22.164" N 16° 26' 59.05" E

7. Użytkowanie obecne

MIESZKALNE

LETNISKOWE

8. Stan zachowania

4

NAZWY: Michelsdorf

HISTORIA: Michalkowa należy do jednej z najstarszych wsi w regionie – jej lokowanie datuje się na 1318 r. Powstała jako wieś książęca należąca do Księstwa Świdnickiego. Dzięki położeniu w pewnej odдали od głównych szlaków handlowych i komunikacyjnych, osada uniknęła grabieży i zniszczeń w związku z toczonymi wojnami. Sporo wiadomo o właścicielach wsi, którymi kolejni byli: 1548 r. - Hans von Seiditz; 1594 r. - Friedrich von Seiditz; 1694 r. - Zygmunt von Vogt; 1709 r. - Hans Moritz von Lessel, 1733 r. - Susanna Elisabeth Freilin von Zedlitz z domu von Rothenburg i jej spadkobiercy do 1785 r. Pod koniec XVIII w. Michalkowa jawiła się jako stosunkowo duża wieś wraz z kościołem, szkołą, folwarkiem oraz dwoma młynami wodnymi; w tym okresie większość z 416 mieszkańców trudniła się tkactwem. W poł. XIX w. wieś stała się dużym ośrodkiem tkactwa – działało tu 25 krosien bawełnianych i 83 lniane, kościół katolicki, szkoła ewangelicka, folwark, szpital, gorzelnia, browar, 2 młyny wodne, tartak, 12 bielników i 3 folusze. W szczytowym okresie rozwoju wsi, tj. ok. 1840 r. w Michalkowej pracowało 172 krosien. Wraz z rozwojem turystyki górskiej w regionie, osada, ze względu na bardzo korzystne i malownicze usytuowanie, stała się wsią letniskową. Dodatkowo, w początkach XX w. zbudowano zaporę na rzece Bystrzyicy tworząc Jezioro Bystrzyckie wspomagając tym letniskowy rozwój wsi. Po II wojnie światowej osada, rezygnując z rolnictwa, skupiła się na funkcji letniskowej wykorzystując swoje walory przyrodnicze i krajobrazowe.

Michalkowa stanowi przykład wsi łańcuchówki z dwoma głównymi drogami (ob. ul. Młyńska i ul. Wiejska) wzdłuż których skupiona jest zabudowa, przede wszystkim reprezentowana przez jednorodzinne budownictwo mieszkalne oraz letniskowe. Z uwagi na małą rozbudowę wsi w ostatnich latach, historycznie ukształtowany układ ruralistyczny jest dobrze czytelny.

Stanowiska archeologiczne: AZP 4/87-23 (luźne znalezisko, II okres epoki brązu – wczesny okres żelaza); AZP 21/87-23 (osada, XIV-XV w.); AZP 22/87-23 (osada, XIV-XV w.); AZP 23/87-23 (osada, XIV-XV w.); AZP 24/87-23 (osada, XV-XV w.)

Istniejące zagrożenia, postulaty konserwatorskie, źródła i literatura –
załącznik do karty ewidencyjnej nr 1.

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

4 sierpnia 2023 r.

Adamina Modrzejewska

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ

Nr 1

1. Miejscowość	MICHAŁKOWA	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	WALIM	HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI MICHAŁKOWA WRAZ Z TERENEM, NA KTÓRYM ZNAJDUJE SIĘ ZNACZNA ILOŚĆ ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH	ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA POSTULATY KONSERWATORSKIE ŹRÓDŁA I LITERATURA
3. Powiat	WAŁBRZYSKI		
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		

ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA:

- zatrącenie historycznie ukształtowanego układu ruralistycznego
- przebudowa i niezgodne z doktryną konserwatorską prace remontowe historycznej zabytkowej zabudowy mieszkalnej i gospodarczej

POSTULATY KONSERWATORSKIE:

- rozbudowa wsi z poszanowaniem historycznego ukształtowanego układu ruralistycznego w formie widlicy
- zachowanie dominanty jaką jest kościół filialny pw. św. Anny
- budowa nowych obiektów z zastosowaniem materiałów występujących w budownictwie lokalnym oraz z zachowaniem cech charakterystycznych dla architektury Sudetów oraz architektury letniskowej
- prace remontowe i modernizacyjne przy historycznej zabudowie mieszkalnej, gospodarczej i letniskowej należy prowadzić z zachowaniem i poszanowaniem oryginalnej substancji zabytkowej
- zachowanie i konserwacja małej architektury sakralnej
- zachowanie i odtworzenie historycznej zieleni
- prace przy obiektach zabytkowych należy prowadzić w uzgodnieniu ze służbami konserwatorskimi
- prace ziemne w obrębie stanowisk archeologicznych wymagają prowadzenia badań archeologicznych

ŹRÓDŁA I LITERATURA

Dehio-Handbuch der Kunstdenkmäler in Polen Schlesien, Berlin 2005.
Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*, 1845.
Słownik geografii turystycznej Sudetów, T. 10: Góry Wałbrzyskie, Pogórze Wałbrzyskie, Pogórze Bolkowski, Wrocław 2005.

Kartografia

Messtischblatt Wüstegiersdorf (in Niederschles.) 5364 [alt. 3133], ok. 1934 r.

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

4 sierpnia 2023 r.
Adamina
Modrzejewska

